

К 78/Д 96

120000868732

ХАЧАТУРЯН

ГАЯНԷ

278
996

НАРОДНА ОПЕРА—РУСЕ

Г А Я Н Е

балет от

А Р А М Х А Ч А Т У Р Я Н

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

1200000868732

сезон 1983 — 1984 година

447958

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE

LIBRARY

OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO, ILL. 60637

Неговите корени са в щастливото съчетание с таланта на твореца, с националната почва, с новаторските търсения и, заедно с това, вяност към класическите традиции. . . И тази индивидуалност се проявява не само в композиционната техника, но и в самото светоусещане на твореца основано на оптимистична, жизнеутвърждаваща философия.

Дмитрий Шостакович

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-5000
FAX 773-936-5001
WWW.CHICAGO.EDU

Щастлива е съдбата на Арам Хачатурян. Негови възпитатели са били такива творци като Гнесин и Мясковски, талантът му се развива в непосредствено съприкосновение с Прокофиев и Шостакович, неговите произведения се изпълняват от най-добрите оркестри и солисти, критиката не веднъж отбелязва и оценява таланта му на композитор. Композиторската и обществена дейност на Хачатурян не еднократно е удостоявана с правителствени награди, с успех се проявява като педагог, пътят му преминава през всички световни музикални центрове. Общува с такива знаменитости като Стравински, Чарли Чаплин, Хемингуей, постоянно е обкръжаван от вниманието на приятели и почитатели. Популярността на произведенията му е огромна: от Япония до страните от Латинска Америка той намира широка аудитория и радушен прием.

Хачатурян е духовно и художествено близък на много композитори от миналото и още повече на своите съвременници: сродни са му — Комитас и Спендиаров, Балакирев и Римски-Корсаков, Равел, Прокофиев и Барток.

Композиторът е роден на 6 юни 1903 г. в с. Коджори, близо до Тбилиси — Грузия. Учи търговска гимназия. През 1922 г. завършва подготвителните курсове при Московския университет и постъпва във Физико-математическия университет. На 19-годишна възраст посещава и музикалния техникум, а от 1925 г. преминава в новооткрития клас по композиция. Музикалния техникум завършва през 1929 г. и същата година е приет в Композиторския факултет на Московската консерватория. Продължава заниманията си при Гнесин, след това при Н.Я. Мясковски.

Хачатурян с Прокофиев и Шостакович

Първи произведения, написани от Хачатурян — „Танц“ за цигулка и пиано (1926), „Поема за пиано“ (1927), „Песен-поема“ за цигулка и пиано (1932) и др. От 1936 г. става асистент в консерваторията. През 1937 г. е избран за заместник-председател на Московския съюз на композиторите, а през 1939 г. — за заместник-председател на новосъздадения Организационен комитет на Съюза на съветските композитори. Хачатурян е награден през 1939 г. с най-високото съветско отличие — ордена „Ленин“ и получава званието „Заслужил артист на РСФСР“.

По време на Отечествената война е един от ръководителите на Съюза на съветските композитори и създава редица масови патриотични песни и маршове. През тези години написва Втора симфония („Симфония с камбани“), три концертни арии и Концерт за виолончело и оркестър; 1947 — едночастна Трета симфония; музика към документалния филм „Вл. И. Ленин“ и др. От 1950 г. Хачатурян е преподавател в класа по композиция в Музикално-педагогическия институт и професор по композиция в Московската консерватория. През 1950 г. посещава Италия, а през 1953 г. композира балета „Спартак“. В 1951 г. е в Исландия, дирижирайки свои произведения. През 1954 г. му е присъдено званието „Народен артист“ на СССР. Носител е над 25 най-високи съветски и чуждестранни награди, поверявани са му над 10 обществени длъжности, между които депутат във Върховния съвет на СССР, член на Академията на науките на Армения, секретар на Съюза на композиторите на СССР и др. Хачатурян посещава много страни от Европа, Северна и Южна Америка.

Умира през 1978 година.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Населението в предпланинска долина. Празник на труда. С радостен тани на девойките завършва още един трудов ден.

Гаяне — красива и трепетна, тя като че ли олицетворява образа на Армения. Заедно със своята другарка Нуне тя възхвалява даровете на земята.

Развалини на древния храм. Армен — майстор, строител художник, замислено ходи между камъните. Той обича тия величествени руини, които са застинали от векове. Като че ли чува гласа на хилядолетията, познава своите корени. . . Езика на камъните му е познат. Армен има една несбъдната мечта: да възкреси този храм, за да олицетвори със своето великолепие възраждащата се Армения. Това е любимото място на селяните.

Хачатурян с Мясковски

И тук на прага на миналото и настоящето се заражда любов. Гаяне и Армен сякаш се сливат в една мечта. . . В това време със старците от планината слиза юношата Гико. Той е своенравен младеж, който страстно обича Гаяне. Смел и предизвикателен Гико не търпи на своя път никакви прегради. И сега, разбирайки, че на пътя му застава съперник, той се решава на грубост. Силата — това е, което за Гико решава въпроса на честа.

В планините на древна Армения, където хората от незапомнени векове живеят в надоблачните височини, където орли вият гнезда, съществува обичай — да се годяват децата от лютката. Обрядът е носил много тъга и мъка на младите хора и е разбивал не едно сърце. И родителите на съвсем малката Гаяне я обещават на родителите на Гико. Гаяне е разтревожена, тя обича Армен.

Как ще се разреши този конфликт?

Хачатурян с Л. Оборин

Второ действие

Развалини на древен храм. Образът на Гаяне витае пред погледа на Армен.

Армен мечтае. . .

Армен строи. . .

Той възстановява храма. . .

Тук се спират селяните. Сред тях е Гаяне. Радостта на селяните няма граници. Към тях се присъединяват младежи и девойки. В това време нахърненото самолюбие на Гико го тласка към престъпление. Гаяне е непокорна на стария обичай и на жестоката воля на Гико.

Коварен е плана на Гико — да похити Гаяне и да разруши храма. Да осъществи тия замисли му помагат приятели.

В населението настъпва паника. Организира се преследване начело с Армен. Той настига Гико, завързва се ожесточена схватка.

Пристига народа.

Злото е наказано.

Гико няма място сред селяните.

Трето действие

Издигнат е величествения храм. Щастието на Гаяне и Армен няма граници. Всички са се събрали на сватба, на всеобщ празник.

Вилен Галстян

Г А Я Н Е

балет в три действия
музика Арам Хачатурян
редакция Вилен Галстян

Диригент:
ВЕСЕЛИН БАЙЧЕВ

Хореография и композиция:
н.а. на Армeнската ССР, лауреат на междунaродния конкурс във Варна, главен балет-майстор на театъра за опера и балет „Спендиаров“ — Ереван — ВИЛЕН ГАЛСТЯН

Сценография:
з.х. на Армeнската ССР РОБЕРТ ЕЛИБЕКЯН

Репетитори на балета:
Виделина Иванова-Пенева
Мариана Захариева

Концертмайстор: Александър Ганев
Корепетитори: Дария Ковачева, Елена Пелова и Милен Начев
Помощници на постановчика: Венцислава Славейкова, Людмила Шабанова

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ:

ГАЯНЕ.....	ЙОНКА ПЕТКОВА МИЛАНКА КАЧАРОВА
АРМЕН.....	ЧАВДАР ХРИСТОВ ЯСЕН ВЪЛЧАНОВ, гост РИНАТ ИМАЕВ, гост СТЕФАН БЪЧВАРОВ
ГИКО.....	СТОЯН ГАБРОВСКИ ЛЮБЕН БОРИСОВ
НУНЕ.....	ЖУЛИЕТА ИВАНОВА НИНА ГАНЕВА
КАРЕН.....	ГЕОРГИ СЯРОВ, гост ЛЮБЕН СТЕФАНОВ
БАЩАТА НА ГАЯНЕ....	СТОЯН ГЕОРГИЕВ
БАЩАТА НА ГИКО.....	МЛАДЕН МЛАДЕНОВ
Одлистка на танц със саби	МАРИАНА ЗАХАРИЕВА

Приятели и приятелки на Армен и Гаяне: ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ, ЛЮБЕН СТЕФАНОВ, МИХАИЛ ПЕТКОВ, ПЕТЪР ПЕТРОВ; ЖУЛИЕТА ИВАНОВА, МАРИАНА ЗАХАРИЕВА, МИЛАНКА КАЧАРОВА, СНЕЖАНА БАЙЧЕВА

В спектакъла взема участие целият балетен състав и танцовият ансамбъл при ККК „Иван Димитров“.

Същността в музиката на Хачатурян се таи в природата на неговата одухотворена човешка и творческа индивидуалност. Произведенията на композитора показват поразителна дълбочина на познаване източниците на арменската култура и същевременно — пряко отношение към динамиката на живота, към звучащата атмосфера на съвременността във всичките ѝ многообразни форми. Силата и мъдростта на неговото изкуство се състои в кръвната връзка на творческите му търсения със съвременните блянове на съветските хора.

Съдържанието на неговите произведения е разнообразно като самия живот. Творбите на Хачатурян са наситени с жизнена енергия, ярък темперамент, оптимизъм и красота, слънчева светлина, чувство на щастие и упоение от живота. Оттук тяхната яснота, блестящ празничен стил, оттук неповторимата красота на оркестровата палитра на Хачатурян. Оттук и танцувалната стихия, стремителността, идваща от дишането и заразяващата игра на неочаквани ритмични промени, чиято образна роля е характерна не само за балетните произведения, но и в драматургията на симфоничните произведения на композитора.

При това творчеството на Хачатурян е свързано с руската класика и съветска музика, с изкуството на другите народи от Закавказието. Народността в творчеството му е заложена в художествения стил, език и изразни средства. Многообразни са източниците в музиката на Хачатурян. В нея широко са използвани родния на твореца арменски народен мелос, намират отражение картините на арменския живот и кавказката природа. Характерния песенно-танцуваден фолклор на Закавказието и древните арменски напеви — това са корените, определящи яркия национален музикален колорит на композитора. От тази разнообразна сплав, обогатена от таланта и майсторството на Хачатурян, се ражда неговия собствен стил: импровизационност, остър контраст на образите — теми, водещи симфоничното развитие, вгълбена развиженост или сурова съсредоточеност на мелодията, необикновена свежест на хармоничните прийоми, и разбира се, ритмичното богатство. Народен по своята творческа природа, Хачатурян не фолклоризира, не обработва народни мотиви — той твори заедно с народа, сублимира неговата музика, не се разтваря в нея, но в своя творчески огън създава нов материал.

Хачатурян с Хемингуей

Той решава реформаторски проблема между Изтока и Запада в музиката. Но при това не „взривява“ нейните основи, а пластично ги трансформира; не се подчинява на властта на близките му по дух композитори, не ги коментира, а сътворява; не разделя Изтока от Запада, а творчески съчетава тяхните свойства, получавайки ново качество; той винаги съхранява и утвърждава своето „аз“, но не нарушава наблюдателността и обективността на възгледите си. Това създава ясна и твърда творческа позиция на композитора.

Животът в своята историческа многостранност и неповторимост е широко използван от Хачатурян: пламенните години на Октомври, героичните Ленинградски дни, изграждане основите на социализма, Великата отечествена война, годините на възстановяването, патосът на новото строителство, възмъжаването на народа и страната, целия героизъм и трагизъм на съвременността са пред него. И Хачатурян с цялата сила на своя самобитен и неукротим талант отразява събитията.

Хачатурян с Ойстрах

На него е подвластен и света на острите, трагичните конфликти на времето — образът на войната във Втора симфония, гибелта на въстанието в „Спартак“. Всички те са обединени от тяхното героико-трагическо величие на характерите. Композиторът по шекспировски достига до разкриване яркото проявление на силата на човешкия дух, пред който е безсилна дори и самата смърт. Обръщайки се към нашите дни или към събития от миналото, към далечната история или към безсмъртните творения на литературната класика, Хачатурян винаги отстоява своите позиции на творец, свързан дълбоко с корените на народния живот, чувствителен към богатия духовен свят на човека.

Всяко съпрокосновение с музиката му представлява допир с изкуство, носещо необикновена сила, близко до настроението на чувствата и духа на мислите от епохата на Възраждането: крупни образи, мащабност на действието, страстен темперамент на израза, замах на жеста, дълбочина на чувствата.

Балетът „Гаяне“ е завършен през 1942 г., по сюжет из живота на арменските селяни и поставен през декември същата година в Ленинградския театър за опера и балет „С. М. Киров“. В суровите дни на Великата Отечествена война музиката на „Гаяне“ прозвучава като ярка и жизнерадостна повест за съветските хора, за тяхната любов към родината, за великия патос на съзидателния труд.

Действието на балета се развива по две направления: драмата на Гаяне и картината на народния живот. Тези два плана на действието не са противопоставени един на друг като основна линия на драмата и като фон. Те са еднакво самостоятелни и същевременно дълбоко тематично свързани в една обща идея, явяваща се основа за всички произведения на композитора: любов към Родината, радост от свободния труд, чувство за приятелство и дружба — това са качества на съветските хора, които раждат човека с голяма нравствена чистота.

Музиката на „Гаяне“ се отличава с ярък национален колорит, с пълнота и жизненост на образите. Значимостта на съдържанието и сценичното му въздействие, музикалната дълбочина при разкриване на героите позволяват да се говори за продължение в балетното творчество на Хачатурян на традициите на руския класически балет. Това се проявява в самия метод на мислене на композитора с неговото задълбочено претворяване особеностите на народното музикално творчество, умението му на тази основа да създаде произведение с богато творческо своеобразие и професионално майсторство.

Вилан Галстян е роден през 1941 г. Завършва хореографско училище и от 1960 г. гастролира в много страни — САЩ, Франция, Англия, Турция, Египет, Япония, Австралия, Аржентина, България и др.

Негови партньори са били такива изтъкнати майстори на балетното изкуство като н.а. на СССР Раиса Стручкова, Наталия Бесмертнова, Малика Сабинова, Екатерина Максимова и др.

Завършил висшия държавен театрален институт „Луначарски“ при балетмайстора проф. Р.В. Захаров

Поставил е „Давид Сасунски“, „Гаяне“, „Спартак“, „Ромео и Жулиета“ (на Берлиоз), „Алмаст“ и др.

Балетът „Гаяне“ е реализиран от Вилан Галстян в Египет — Кайро, Полша — Гданск, в Новосибирск. На русенска сцена осъществява нова редакция на балета.

Стильът на балетмайстора се отличава с голяма техничност, прецизност и точност на всеки жест, изключителна пластика и богата творческа инвенция.

Веселин Байчев е възпитаник на диригентския клас на Софийската консерватория, завършил през 1970 г. при проф. Константин Илиев. Творческият му път е свързан предимно с Русенската народна опера, където дирижира над 25 оперни заглавия. Въпреки че стиловият обхват на неговия репертоар е твърде широк, явно личи пиететът му към съвременното музикално творчество, особено това на руският и съветски композитори: „Годеж в манастира“ от Прокофиев, „Момчето-великан“ от Хренников, „Каменният гост“ от Губаренко, „Княз Игор“ от Бородин, „Борис Годунов“ от Мусоргски. Към този кръг на интереси, а може би и на първо място да се прибавят абсолютните премиери на оперите „Еленово царство“ от Константин Илиев и „Пъстрата птица“ от Симеон Пиронков, ораториите „Пролетни празници“ и „Похвално слово на Константин философ, наречен Кирил“ от К. Илиев.

Веселин Байчев е гост и на концертния подиум на редица наши оркестри, а също така и активен деятел в хоровото дело в България.

За работата си над „Гаяне“ той заявява: „Сравнително редките ми контакти с балета този път ме обогатиха с две нови срещи — едната — потопяването в дълбоко емоционалната, експресивна и колоритна музика на Хачатурян, и другата — творческото и човешкото ми запознанство с дълбоко поетичния, артистичен и мислещ човек — хореографа — Вилан Галстян — един зрял, честен и можещ, влюбен, отдаден на делото си творец. . . и дълбокото ми съжаление, колко рядко се срещам с такива хора.“

Роберт Елибекян е роден през 1941 г. в Тбилиси. В 1965 г. завършва живопис в Ереванския художествено-театрален институт. От 1964 г. участва постоянно във всички републикански и всесоюзни художествени изложби. Работи предимно в театъра като художник-постановчик. През 1977 г. Елибекян е удостоен със званието „заслужил художник“ на Армeнската ССР.

Негови творби са представяни на художествени изложби в Италия, Франция, Унгария, Ливан, Аржентина, ФРГ, САЩ, Дания и др. Със самостоятелни изложби се представя в Ереван, Москва, София, Варшава и Сопот.

В 1981 г. му е присъдена държавна премия на Армeнската ССР. Той е художник със свой почерк на творческо мислене, чийто живописен дар се корени в чувството за цвят, експресия, усет за театралност, съчетаване на точни реални форми с пълна отвлеченост. Работата на Елибекян в театъра е неразривно свързана с живописните му и акварелни платна.

„Аз обичам да композирам, имайки пред себе си ясен, точен драматургичен план, произтичащ от съдържанието на пиесата или замисъла на режисьора. Аз придавам особено голямо значение на тази работа защото сцената, сюжета, кинокадъра, живият актьорски образ — всичко това ми помага при формирането на музикалната мисъл, конкретизиране на произведението, обогатяване на формата...“

Арам Хачатурян

Зав. постановъчната част: В. Коварцен; Театърмайстор: Ив. Пантелеев
Зав. худ. осветление: Ц. Сокеров; Зав. светлинни ефекти: А. Харалампиев;
Зав. шивачки ателиета: Ал. Димова, Т. Трифонов; Зав. перукеро-фризьор-
ско ателие: Здр. Златева; Зав. дърводелско ателие: Г. Иванов; Зав.
железарско ателие: Вл. Илиев; Реквизитор: Ц. Диков; Гардеробиер:
Б. Харалампиева, Д. Михайлов

Художник-изпълнители: Красимир Шипкачиев, Христо Арнаудов, Петър
Антонов

Програмата подготви: Йоанна Бакалова

Художествено оформление: Божидар Горанов

